

RESPONSIO PETRI ABÆLARDI

CONTRA CALUMNIAS OBJECTORUM.

Hæc responsio potius inscribenda fuit: Retractatio calumniosa errorum Petri Abælardi. Constat enim ex disputationibus supra relatis Guillelmi abbatis S. Theodorici, et alterius abbatis anonymi, errores, qui in hac responsione damnantur, a Petro Abælardo fuisse propugnatos et scriptos, ut ex ipsiusmet verbis, quæ illi auctores retulerunt manifestum est. Quod si nihil horum docuisset, quid ex ejus libris in concilio Senonensi lectis, ut in Vita S. Bernardi habetur, decerpi potuisset, quod aures prælatorum læderet? Cur ibi non probavit, se nihil eorum, quæ objiciebantur, docuisse, aut in scriptis suis reperiri posse? Calumniosa ergo est hæc responsio, et vera docuit errores Abælardus, qui hic, sive ab ipso, sive ab alio, ejus nomine damnantur.

Universis sanctæ Ecclesiæ filiis, PETRUS ex eis A
 trus, sed in eis minimus.

Notum proverbium est, nihil tam benedictum, quod non possit depravari: et ut meminit beatus Hieronymus, qui multos scribit libros, multos sumit judices. Ego quoque cum scripserim pauca vel ad comparationem aliorum nulla, reprehensionis notam effugere non potui: cum tamen in iis, de quibus graviter accusor, nullam, sciat Deus, meam recognoscam culpam; nec, si qua fuit, procaciter defendam. Scripsi fortassis aliqua per errorem, quæ non oportuit: sed Deum testam atque judicem in animam meam invoco, quia de iis, de quibus accusor, nihil per superbiam, aut per malitiam præsumpsi. Multa in scholis multis locutus sum; nec aquam furtivam, vel panem absconditum habuit doctrina mea. Palam locutus sum ad ædificationem fidei infirmorum, quod mihi salubrius visum est. Et quæcumque scripsi, omnibus libenter exposui; ut eos judices, non discipulos haberem. Quod si uspiam per multiloquium excessi, ut scriptum est: *In multiloquio non effugies peccatum (Prov. x)*, nunquam importuna defensio me fecit hæreticum, paratam semper de male dictis meis corrigendis, sive delendis. In quo certe proposito usque in finem perseverabo. Sed sicut male dicta mea, si qua sunt, vellem corrigere; sic crimina non recte mihi objecta propulsare me convenit. Cum enim dicat beatus Augustinus: « Grudelis est, qui famam suam negligit; » æ juxta Tullium: « Taciturnitas confessionem imitatur; » conscriptis contra me capitulis æquum duxi respondere: ea videlicet ratione servata, quam circa detrahentium linguas beatus Gregorius fideles his instituit verbis: « Sciendum est, quia linguas detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare, ne ipsæ pereant: ita per malitiam suam excitationes debemus æquanimiter tolerare, ut nobis meritum crescat: aliquando autem compescere, ne dum mala de nobis disseminant, eorum qui audire nos ad bona poterant, corda innocentium corrumpant. » Agnoscat ergo fraterna charitas, me qualemcumque filium Ecclesiæ, cum ipsa me recipere

integre cuncta quæ recipit; respuere, quæ respuit; nec me unquam veritatem fidei scidisse, cum impar sim cæteris morum qualitate. Quod mihi igitur per malitiam aut per errorem impositum est; quod de Deo scripserim, quia Pater est plena potentia, Filius quædam potentia, Spiritus sanctus nulla potentia: hæc ego verba, non tam humana quam diabolica, sicut justissimum est, abhorreo, detestor, et ea cum auctore suo pariter damno: quæ si quis in meis reperiat scriptis, non solum me hæreticum, sed etiam hæresiarcham profiteor. Tam Filium quam Spiritum sanctum ex Patre profiteor esse, et ejusdem sint cum Patre substantiæ, ejusdem voluntatis penitus atque potentiæ; quia quorum est eadem essentia, nulla potest vel voluntatis diversitas esse, vel potentiæ inæqualitas. Quisquis autem me scripsisse asserit, quod de substantia Patris et Filii Spiritus etiam sanctus non sit, malitiæ id vel ignorantia maximæ fuit. Solum Filium Dei incarnatum profiteor, ut a servitute peccati et a jugo diaboli nos liberaret, et supernæ aditum vitæ morte sua nobis reseraret. Ipsum Christum sicut verum et unicum Dei Filium ex substantia Patris ante sæcula genitum, ita in Trinitate tertiam personam, Spiritum quoque sanctum tam ab ipso Filio quam a Patre procedentem, et credens assero, et asserens credo. Gratiam Dei ita omnibus necessariam dico, ut nec naturæ facultas, nec arbitrii libertas, sine illa sufficere possit ad salutem. Ipsa quippe gratia nos prævenit, ut velimms; ipsa subsequitur, ut possimus; ipsa nos conservat, ut perseveremus. Deum ea solummodo facere credo, quæ ipsum facere convenit, et quod multa facere posset, quæ non facit. Multa quoque per ignorantiam facta culpæ sunt ascribenda, maxime cum negligentia nostra contingit nos ignorare quod nobis necessarium erat nosse: qualis ille fuit, de quo Psalmista: « Noluit intelligere, ut benediceret (Psal. xxv). » Mala Deum frequenter impedire fateor, quia non solum effectum malignantium prævenit, ne quod volunt, possint, verum etiam voluntatem eorum immutat, ut a malo, quod cogitaverunt, penitus desistant. Ex Adam, in quo omnes

peccavimus, tam culpam quam pœnam nos contraxisse assero, quia illius peccatum nostrorum omnium peccatorum origo exstitit atque causa. Crucifixores Christi in ejus crucifixione gravissimum peccatum fateor commisisse. Multa de Christo dicuntur, quæ non tam secundum ipsum caput, quam secundum corpus ipsius, quod est Ecclesia, sunt accipienda : ut ille spiritus timoris, qui est initium sapientiæ, quem videlicet timorem perfecta charitas foras mittit. Hujus spiritum timoris in anima Christi, quæ perfectissimam habuit charitatem, nunquam fuisse credendum est : qui tamen inferioribus ejus membris non deest. Tantæ quippe perfectionis et tantæ securitatis anima illa exstitit per ipsam Verbi unionem, ut sciret, nihil omnino posse committere, unde pœnas incurreret, vel Deum offenderet. Castum ergo timorem in sæculum sæculi permanentem, qui proprie reverentia charitatis dicitur, tam ipsi quidem animæ Christi, quam electis angelis ejus semper recognosco. Unde de supernis spiritibus scriptum est : « Tremunt potestates. » Potestatem ligandi atque solvendi omnibus successoribus apostolorum, æque ut ipsis apostolis, concessam esse profiteor : et tam dignis quam indignis episcopis, quando eos Ecclesia recipit. Omnes in dilectione Dei et proximi æquales, æqualiter honos profiteor, et merito pares : nec quidquam apud Deum meriti perit, si bonæ voluntatis affectus in suo præpediatur effectu. Non enim angelus, cum a Deo missus, quod facere vult, impleverit; aut ipsa anima Christi melior efficitur, cum suæ voluntati effectum addidit : sed æque quilibet bonus permanet, sive tempus operandi habeat, sive non,

A dummodo bene operandi æqualem voluntatem habeat. Deum Patrem æque sapientem, et Filium æque benignum, ut Spiritum sanctum confiteor ; quia in nulla boni plenitudine, in nulla dignitatis gloria differre una persona potest ab alia. Adventum Filii in fine sæculi posse attribui Patri, nunquam, sciat Deus, in mentem meam venit, nec se verbis meis inseruit. Sic animam Christi non per se ad inferos descendisse, sed per potentiam, omnino a meis verbis et sensu remotum est. Novissimum capitulum scripsisse criminor, quod neque opus, neque voluntas, neque concupiscentia, neque delectatio, quæ movet eam, peccatum sit; nec debemus eam velle exstingui; nec minus a meis dictis quam scriptis alienum est. Quod autem capitula contra me scripta tali sine amico noster concluderit, ut diceret : « Hæc capitula partim in libro theologiæ, partim in libro Sententiarum ejusdem, partim in libro, cui titulus : *Scito teipsum*, reperta sunt, » non sine admiratione maxima suscepi : cum nunquam aliquis liber, qui Sententiarum dicatur, a me scriptus reperitur. Sed sicut cætera contra me capitula, ita et hoc quoque per malitiam et ignorantiam prolatum. Si quid igitur consolationis in Christo Jesu, si qua viscera pietatis, fraternam charitatem vestram exoro, ut innocentiam, quam a culpa veritas liberat, infamiæ veneno respargendo, non delinquat, charitatis quippe est, opprobrium non accipere adversus proximum; et quæ dubia sunt, in meliorem partem interpretari; et illam semper Dominicæ pietatis sententiam attendere : « Nolite judicare, et non judicabimini; nolite condemnare, et non condemnabimini (Luc. vi.) »

Præclara est hæc fidei professio, hoc excepto quod Abælardus oppositos errores se docuisse aut scripsisse inficiatur, et S. Bernardum, aliosque, qui prædictos errores ei objecerunt, ignorantia, aut malitiæ insimulat. Ut autem magis convincantur, qui hoc mendacio Abælardi persuasi sunt, ut dicerent sanctum Patrem et alios sapientissimos viros contra larvas pugnasse, Abælardum impugnantem, disputationi abbatibus anonymi adversus eundem Abælardum attexere visum est testimonium unius ex discipulis ejusdem. Hic est Gaufridus olim S. Bernardi notarius, et qui tres ultimos Vitæ ejus libros scripsit, eique in regimine successit, quarto loco Clavævallensis abbas creatus, qui prius discipulus et auditor Petri Abælardi fuerat. Is unum ejus errorem occasione materiæ quam tractabat, verbis sequentibus refellit

Gaufridus sermone 8, de Resurrectione Domini, in illud : « Expurgate vetus fermentum, » etc.

« Jam vero in his paschalibus epulis non nobis est prætereundum, quod ejusdem agni caput cum pedibus et intestinis vorare præcipimur; nec rite pascha celebrat, qui ista omnia non vorat. Pedes ejus non inconvenienter accipimus operam exempla : quos fideliter vorat, qui efficeat eadem imitatur. Intestina ejus affectio intimæ charitatis, quam nobis tantam exhibuit, ut animam poneret pro amicis. Infelix nimium, qui illa non vorat, cui illa non sapiunt; qui non reficitur, non satiatur, non saginatur, ruminando et redamando. Cæterum, ego mihi aliquando magistrum fuisse recorder, qui cum pedibus et intestinis nil amplius de agno paschali aut ipse vorans, aut discipulis exhibens, et se pariter et suos non modica ejus parte fraudabat. Siquidem pretium redemptionis evacuans, nil aliud nobis in sacrificio Dominicæ passionis commendabat, nisi virtutis exemplum, et incentivum amoris. Quod enim Scripturæ perhibent de potestate diaboli pretioso sanguine humanum genus esse redemptum, in eo solo constare dicebat, quod exemplum nobis exhibitum est usque ad mortem pro iustitia et veritate certandi, et adhibitum velut quoddam incentivum amoris, cum pro impenso amore occasio data est redamandi. Et quidem magna hæc et vera, sed non sola. Benedictus Dominus, qui mihi simul et vobis magistrum postea dedit meliorem, per quem prioris redarguit ignorantiam, insolentiam confutavit. Ille enim tanquam verus Hebræus avide prorsus vorabat, et vorandum nobis sollicitè commendabat caput cum pedibus et intestinis : sic imitandum prædicans Dominum patientem, sic redamandum amantem, ut principalem hujus sacrificii causam velut Agni caput redemptionem in eo prosteretur et auferret humanam. » Hæc Gaufridus in prædicto sermone, propter quæ aliqui existimarunt eum scripsisse librum adversus Petrum Abælardum; ex quo sumpto sint prædicta ejus verba. Sed nihil aliud scripsit in eum, nisi verba relata in sermone prædicto